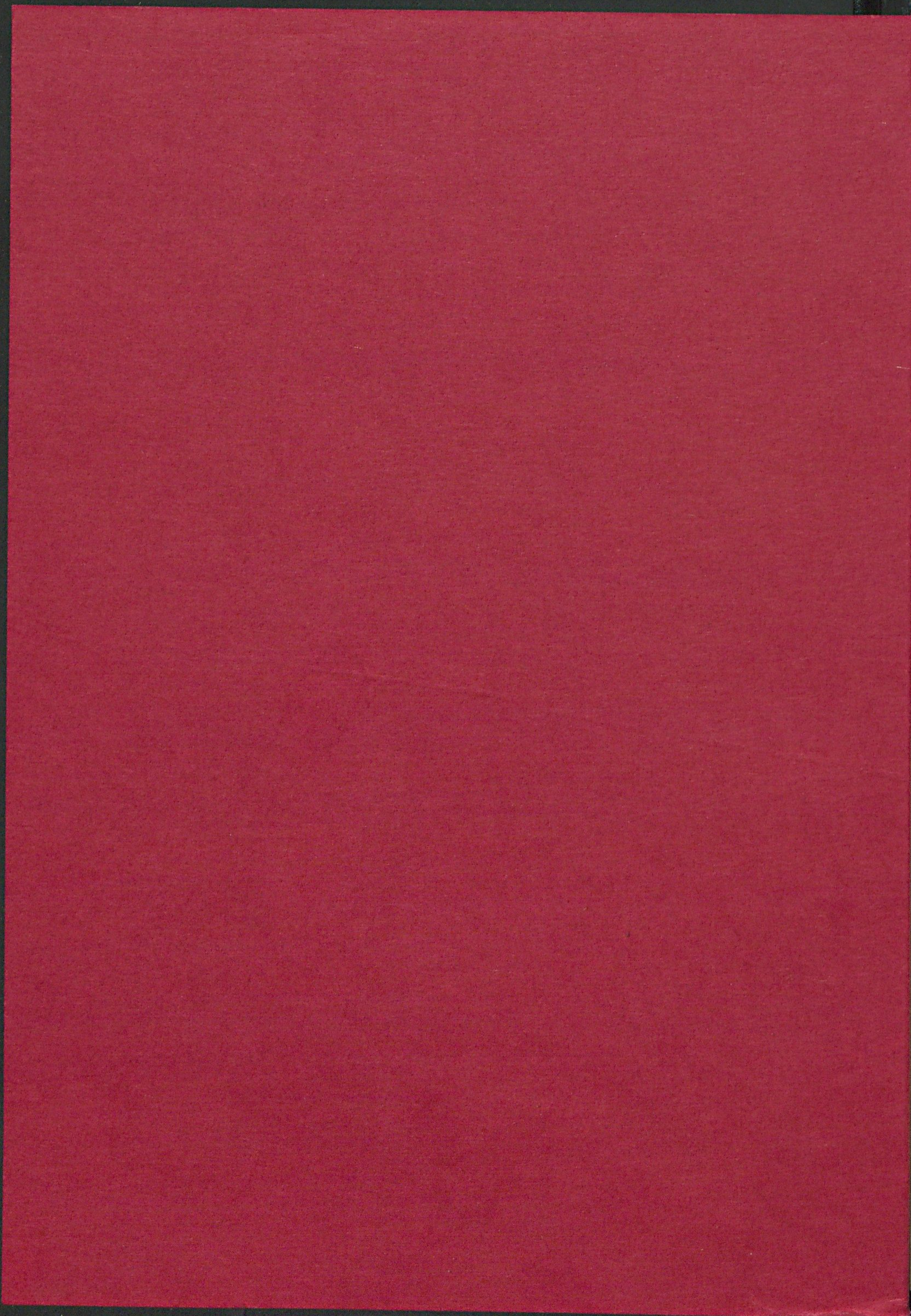

05

A

2070

I
SE
S
R

6366 8
L. D. B. V.

DISPUTATIO JURIDICA INAUGURALIS

De

PRINCIPIO JURIS
NATURALIS UNICO,
VERO, ET ADÆQVATO,

Qvam

In Illustri hac Viadrina

PRÆSIDE

DN. HENRICO COCCEJO,
JCTO,

SERENISSIMI AC POTENTISSIMI ELECTORIS BRAN-
DENBURGICI CONSILIARIO, EIDEMq; ab AULÆ ELECT.
CONSILIIS, nec non FACULTATIS JURIDICÆ IN ALMA
VIADRINA ORDINARIO ET PROFESSORE
PRIMARIO,

Antea

SUMMI CONSILII STATUS ELECTORALIS PALATINI,
ET COLLEGII REVISORII ASSESSORE, IN ACADEMIA
HEIDELBERGENSI DECRET. PAND. & JUR.
GENT. P. P. ORDINARIO,

Dn. Parente pio & æterno cultu prosequendo,

Ad D. XXI. Decembr. An. MDC IC.

Publicè ventilandam subjicit

SAMUEL COCCEJUS,

Heidelbergâ - Palatinus,

AUTOR.

Francofurti ad Viadrum, Literis CHRISTOPHORI ZEITLERI.

05 A 2070

DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA,
DE
PRINCIPIO JURIS NATURALIS UNICO,
VERO, ET ADÆQVATO.

SUMMARIA.

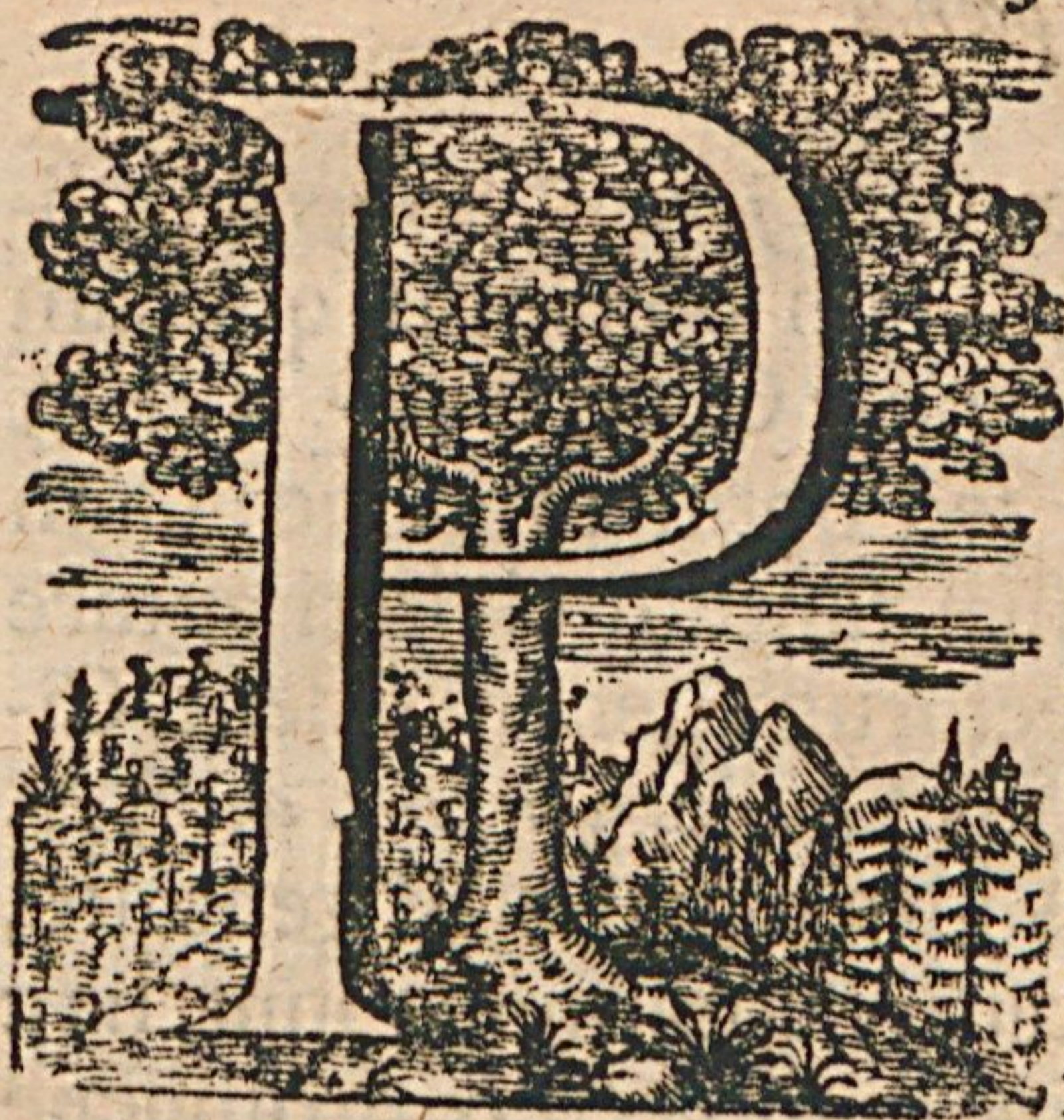
1. *Quid voce juris natura veniat.*
2. *Romani omnia jura, civibus cum extraneis communia, promiscuè jus Naturæ & jus Gentium dixere.*
3. *Non differt illud à jure Divino morali.*
4. *Non dari jus Divinum forense universale à morali distinctum.*
5. *Divisio juris in naturale, Gentium, & Civile laudatur: De primo hic agi.*
6. *Ejus existentiæ gentium consensu asseritur.*
7. *Ejus principium ponit Grotius in custodia humane societatis.*
8. *Hobbessii & Kumberlandi principia videntur specie contraria, re eadem.*
9. *Demonstratur, custodiam Societatis humane nullo sensu vel respectu in principii rationem venire posse.*
10. *Ex principio primo & adæqvato omnia per justam consequentiam inferri debere.*
11. *Principium juris nature tale requiritur, unde vera & certa obligatio nascatur.*
12. *Idq; non esse nisi jussum Creatoris.*
13. *Hoc omnium confessione certum esse.*
14. *Si quis igitur aliud principium v.g. Societatem, fingere, aut addere velit, ab ipso illud, & omnia inde ultimò inferri, probandum est.*
15. *Non potest ostendi, custodiam Societatis quicquam continere, quàm utilitatē communem hominū: cui verò humanum genus posset renunciare, & sic omne jus natura extirpare.*
16. *Quod exemplo Juris Civilis probatur.*
17. *Hoc principio tolli differentiam inter jus naturæ & jus Gentium secundarium.*
18. *Quin incurreret illud in sententiam ipsius Carneadis. Hunc quoq; publicam utilitatem intellexisse.*
19. *Hac causa variare temporibus potest, atq; ita unà Jus Natura.*
20. *Item*

20. Item locis.
21. Nec non custodiae modis.
22. Ipse Grotius ex hoc suo principio vix quicquam in toto opere decidit.
23. Ex eo turpia quoque inferri posse, exemplo Spartanorum.
24. Frustra dicitur: intelligi custodiam humano intellectui convenientem.
25. Resp. Grotio, qui negat se utilitatem respicere.
26. Nihil esse in hoc principio, quod Regi, viribus suis confiso, aliosque invadenti, vinculum injicere aut religionem incutere queat.
27. Aliis rationibus, custodiam humano Societatis principium juris Naturae non esse demonstratur.
28. Nihil esse quod humano generi legem dare possit, excepto solo Creatore.
29. Nedum cohibere facultatem quod lubet agendi, a Creatore ipsi concessam.
30. Extincto inter homines societatis studio, manere jus Naturae.
31. Probatum id exemplis.
32. Ex custodia Societatis paucissima saltem praecepta rite inferri posse.
33. Et haec ipsa quoque non ex Societate, sed ex Creatoris voluntate inferri.
34. Solam DEI voluntatem esse principium juris Naturae firmatur ex Jure Romano.
35. Et communi Gentium consensu.
36. Refertur Sententia Dn. Pufend. & secum committitur.
37. Ostenditur contra eundem, Socialitatem nec adequatum esse modum cognoscendi juris.
38. Rationibus.
39. Exemplis.
40. Objectionis 1. resolutio.
41. Quam periculosum, sublato Deo jus Naturae statuere.
42. Quo sensu conciliari juris Naturae necessitas cum libera voluntate Dei. Jus in intrinseca bonitate non consistere.
43. Resp. exemplis sacris, quibus mutatum videtur jus Naturae.
44. Voluntas Dei est vel permittens vel praecipiens, ex qua sola obligatio oritur.
45. Haec obligatio in foro humano non extenditur ad cogitationes: & qua sit voluntas permittens.
46. Actus arbitrio hominum permisos esse tamen alios aliis perfectiores.
47. Deo ergo eo gratius esse, quod id quod agitur perfectius est: Unde praemia. Virtutes intelligi non posse nisi in actibus arbitrio hominum relictis.
48. Exponitur praedicta duplex Dei voluntas: altera obligationem juris infert, altera allicit spe praemii.
49. Utrumque a Natura esse, & a Gentibus distinctum fuisse.
50. Accuratam dispensationem praemiorum, cum in hac vita non contingat, in altera fieri necesse esse.
51. Gentes quoque virtutibus praemia post mortem destinasse.
52. Objectiones quibus ex virtute quoque obligatio evinci videtur, resolvuntur.
53. & 54. principales juris & virtutis differentiae.
55. Conclusio.

Princi-

* (I.) *

§. I.

Rincipium juris naturalis investigaturi, præmonendum putamus quid nam voce juris naturæ nobis veniat: Nimirum quærimus de communi aliquo universi humani generis vinculo, de jure, quod omnes in universum homines, nemine excepto, ad parendum adstringit & obligat: De lege inquam, quam, uti egregiè describit Cic. pro Mil. non didicimus, legimus, accepimus, verùm à natura ipsa arripimus, hausimus, expressimus, ad quam non docti sed facti, non instituti sed imbuti sumus: Ad quem ferè modum Sophocles eam descripserat, cùm Antigonen, quæ spretâ lege Creontis regis fratrem sepeliverat, ita regi loquentem inducit in Antig. vers. 453.

ἔδὲ θενεῖν ποῦτον ὠόμην τὰ σα
κηρύγμαθ', ὡστ' ἀγραπτα καὶ σφαλῆ θεῶν
νόμιμα δύνασθαι θνητῶν ὄντ' ὑπερδραμεῖν.
ἔ γδ τι νῦν γε καχθεῖς ἀλλ' αἰεὶ ποτε
ζῆ ταῦτα, κουδεῖς οἶδεν ἐξ ὃ του φάνη;
τουτων ἐγὼ σὺκ ἔμελλον, ἀνδρὸς ἔθενός
φρόνημα δείσασ' ἐν θεοῖσι τὴν δίκην
δώσειν;

Neque valere tantum putavi tua
Edicta, ut non scriptas & immotas Deorum
Leges is, qui mortalis est, possit transgredi.
Non enim nunc & heri, sed semper
Valent, & nullus scit unde edita sint.

A

Ho

* (2.) *

*Has ego non debui metu cuiusquam
Violare, & apud Deos pœnas
Dare.*

§. 2. Romani jus naturæ voce juris Gentium simpli-
citer positâ complecti solent, non opinionis quodam
errore, uti eos increpare videntur Grot. *Proleg.* §. 53. &
Puffend. *de J. N. & G. l. 2. c. 3.* sed optima ratione: Cùm
enim ipsis in animo fuerit suæ tantùm civitati aptare
jura, in ea autem duo subjectorum genera essent, Ci-
ves, quorum proprium est jus Civile, §. 1. *Inst. de J. N.*
G. & G. & peregrini, quibus jura naturæ & gentium,
etiam *Secundarium* quod vocatur, communia sunt, hæc
omnia uno communi nomine complecti & promiscuè
vel naturæ vel gentium jura dicere solent. §. 12. *Inst. R. D.*
Hunc Actorum morem Cic. *l. 3. off. c. 5.* sequitur, u-
bi jus Gentium seu naturæ opponit juribus civilibus,
dum inquit: *Neg, verò hoc solum naturâ, i. e. jure Gentium,*
sed etiam Legibus populorum, quibus in singulis civitatibus
reip. continetur, constitutum est: Et hinc est quod stipu-
lationis species, scil. acceptilatio, juri Gentium adnu-
merata fuerit: *l. 8. §. 4. ff. de acceptil.* utpote cujus usus etiã
extraneis permisus erat, cùm aliàs suâ naturâ, uti o-
mnis stipulatio, ita acceptilatio quoque sit juris civilis.
per *l. pen. de Solut. §. 9. Inst. de act. arg. l. 1. ff. locat.*

§. 3. Nec differt à nostro Jure Naturæ id quod
vulgò dicitur Jus divinum morale, licet differentiam
quandam constituat Lauterb. *ff. tit. de Just. & jur. in fin.*
Videtur quidem id interesse, quòd hoc scriptum, illud
verò innatum sit? Verùm illud æquè innatum, & in
scripturam saltem postea redactum est, quo facto non
alia fit species, cùm idem jus jure quoq; scripto com-
muni comprehensum, & præcepta naturæ à Romanis
quoq; in scripturam redacta fuerint. *l. 1. §. 2. in f. ff. de*
Just. & jur.

§. 4. Nec

* (3.) *

§. 4. Nec deniq; propriam seu peculiarem speci-
em facit, quod quidam fingunt, Jus divinum forense uni-
versale, quo etiam prohibitiones nuptiarum referre so-
lent. Lauterb. d. tit. verb. universale. Grot. l. 1. c. 1. §. 15. junct.
l. 2. c. 5. §. 13. n. 1. : Aut enim DEUS (à quo jus hoc con-
stitutum esse oportet, quia divinum dicitur) voluit, ut ad
omnes homines hoc jus pertineret; & erit ipsissimum
jus morale seu naturale, quod nihil aliud est quàm
quod DEUS humano generi constituit: vel, ut saltem
ad quosdam; & ita non erit jus universale sed parti-
culare & forense. Equidem speciale quid esse vide-
tur in Sabbatho & præceptis Noachidarum quibusdã,
uti de esu sanguinis, & prohibitis cognatorum nuptiis:
Verùm neque hæc propriam speciem Juris constitu-
unt, non magis, quàm jus illud, quo Deus permisit
Hebræis Ægyptiorum vasa retinere; vel Abrahamo jus-
sit filium immolare, vel lex circumcisionis &c. sed id
quæstionis est, an hæc præcepta ad jus divinum morale,
an ad positivum referenda sint? Et quidem septimĩ
diei sacra videntur potius esse moralia, cùm causa
præcepti perpetua & universalis sit: etsi excusandi
sint ii, ad quos præcepti notitia non pervenit, seu
quibus lex quasi publicata non fuit. Grot. d. §. 15. ipse
hoc asferit, dum inquit: *jura illa omnes homines obligare*
ex quo quantum satis est, ad eorum notitiam pervenerunt.
De esu sanguinis lex obscurior est, & sententiæ variæ.
Vid. Selden. de Jur. Gent. lib. 7. c. 1. Equidem si sanguis
viventis intelligitur, seu, ut 70. Interpp. *ἡρέας ἐν ἀίματι*
ψυχῆς, videri potest morale. Actor. 15. v. 20. & 29. idemq; jus
ac in septimĩ diei sacris. Prohibitiones verò nuptiarũ in
gradib9 jure divino memoratis, omnes esse juris natura-
lis asferimus. Et sic nullũ manebit jus forense universale.

§. 5. Missã igitur hac divisionum farragine, quæ

A 2

omnia

* (4.) *

omnia miscet & implicat, simplicem & planissimam
Ictorū Rom. distinctionem sequimur, quòd jus omne sit
vel naturale, (quo comprehendimus & jus gentium pri-
mariū) vel Gentium (secundarium quod dicitur) vel
Civile. tot. tit. Inst. de Jur. Nat. De prima specie, scil. de
jure naturali nunc quæstio est: Jus Gentium enim se-
cundarium est jus positivum, quod summas potestates
(quæ aliarum gentium potestatem legislatariam in se
non agnoscunt) non obligat. Hujus autem juris na-
turalis, quod idem est ac illud quod divinum morale
dicitur, existentia non aliàs plenius ac solidius demon-
strari potest, quàm demonstrato ejus principio: ut
supervacuum sit, ea, quæ Grotius ad existentiam ejus
probandam, atq; à Carneadis aliorumq; cavillis & scru-
pulis asferendam adduxit, sub examen revocare: præ-
fertim, cum inter cultiores vel saltem non penitus ef-
feratas gentes, nedum inter Christianos in controver-
siam illud non veniat. Quin ipse gentium consensus
quoq; haud leve ad hujus juris veritatem adstruendam
momentum affert; nam ubi multi diversis temporibus ac
locis idem pro certo affirmant, id ad causam universalem referri
necesse est, quæ, si recta illatione ex natura principis procedit,
jus natura indicat. Grot. prol. §. 40. & late l. 1. c. 1. §. 12. e-
gregie hoc asferit Cic. l. 1. off. c. 41. Major enim pars eò
deferri solet quòd à natura ipsa ducitur. Alia hanc in rem
Authorum effata collegit Celeberr. ille literarum Parens
Dn. J. G. Grævius, Historiographus Regius, & apud Ultrajectinos
eloquentia Professor Excellentiss. ad d. l. Cic.

§. 6. Docuit autem hoc Gentes cum ratio ipsa, Rom.
1. v. 32. & c. 2. v. 14. tum traditio antiquissima, & inde à primis
parentibus cœpta: quibus DEUS non tantum expres-
sum jus dedit, sed idem quoq; specie duplicis arboris
adumbravit, atq; his Symbolis justī atq; injustī cogniti-
onem

onem nobis exposuit. *Gen. 2. n. 9.* Prius jubendo & postea prohibendo. *n. 17.* Id quod egregie asferit *Tertull. adv. Judæos c. 2.* In hac lege, nempe de arbore vetita, omnia precepta condita recognoscimus, quæ postea pullulaverunt data per *Mosen &c.* Hinc primos mortales secundum naturæ regulas vixisse passim legimus *Tertull. d. c. 2.* Unde *Noe justus inventus. si non illum naturalis legis justitia precedebat?* Unde *Abraham amicus Dei deputatus, si non de equitate & justitia legis naturalis:* & alibi, *Ante Legem Moysis scriptam in tabulis lapideis, legem fuisse contendo non scriptam, quæ naturaliter intelligebatur, & à patribus custodiebatur.* *Senec. Epist. 90.* *Primi mortalium & ex iis geniti, naturam incorruptè sequebantur, eamq; habebant & ducem & legem &c.* *Ovid. 1. Met. v. 90.*

*Aurea prima sata est atas, quæ vindice nullo
Sponte sua sine lege fidem rectumq; colebat.*

Pœna metusq; aberant, nec verba minacia fixo

Ære legebantur: nec supplex turba timebant

Judicis ora sui: sed erant sine vindice tuti.

Tac. 3. ann. 26. dicit: *Vetustissimi sine mala libidine agebant, eoq; sine pœna, nec præmiis opus erat; & cum nihil contra morem cuperent, nihil per metum vetabatur.* adde hic *Grot. l. 2. c. 2. §. 2. n. 1.* Imò cognitionem *Juris Naturalis* in gentibus etiam ferocissimis & omnis doctrinæ experientibus passim Autores observant. de *Scythis Just. l. 2. c. 2.* *Justitia gentis ingenis culta, non legibus: & tùm, prorsus ut admirabile videatur, hoc illis naturam dare, quæ græci longâ sapientum doctrinâ præceptisq; Philosophorum consequi nequeunt:* De primis Romanis *Sallust. Catil. c. 9.* *Fus bonumq; apud eos non legibus magis, quam naturâ valebat:* *Lactant 3. 15. fin.* non disciplina eos ad rectum, sed natura perducit; quæ sæpius etiam indoctos impellit ad laudem: ita legati *Corinthiorum* apud *Thucyd. l. 1.* *Quod nos natura obtinemus, hoc*

illis nequaquam doctrinā contingit. Porro jus aliquod omnibus hominibus latum esse patet ex descriptione quæ refertur in §. 11. de J. N. G. & C. Quod apud omnes gentes peragitur observatur. & semper firmum atque immutabile manet: & in dist. 1. c. 7. Jus naturæ est commune omnium nationum. A Cic. l. 2. LL. c. 22. describitur æternum quoddam quod universum mundum regit, Hesiod. oper. p. m. 21.

καὶ ὡς δίκης ἐπέκθε

τὸν δὲ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε κρονίων.

Et justitia quidem animum adjice

Namque hanc hominibus legem disposuit Saturnius.

Imo Sen. Ep. 49. ex societate jus aliquod commune mundi deducit. & secundum hoc naturæ jus vivere summum bonum dixere Sen. de Ot. sap. c. 31. Cic. de LL. l. 1. c. 21. & l. 1. off. c. 28. Denique ex internis motibus, omnibus hominibus insitis id deducit Grot. proleg. §. 20. & ipse Apostolus ad Rom. c. 2. §. 14. cum gentes quæ legem non habent, naturam suam apte faciunt ea quæ legis sunt; isti legem non habentes sibi sunt lex, ut qui ostendant ipsum opus legis, mentibus suis inscriptum, simul testimonium reddente ipsorum conscientia & cogitationibus sese mutuo accusantibus aut etiam excusantibus. & hinc Ciceroni in Or. pro Mil. dicitur lex quam non didicimus, legimus, accepimus, verum à natura ipsa arripuimus, ad quam non docti sed facti, non instituti sed imbuti sumus: Ita Philo apud Grot. l. 1. c. 1. §. 10. n. 1. innot. Est autem vera lex recta ratio non ab hoc aut illo mortali mortalis, non in chartis aut columnis exanimis exanima, sed corrumpi nescia quippe ab immortalis natura insculpta in immortalis intellectu. Unde Cic. definit c. 13. invent. quod nobis non opinio sed quadam innata vis affert. Hinc optime Hieron. ad Gen. 2. inquit, nulla exstabat lex de vindicando parricidio & tamen ex ratione judicavit Cain se mortem meruisse & ex horrore conscientie dicit, omnis qui invenerit me, occidet me.

§. 7. Hu-

§. 7. Hujus æterni perpetuique juris principium, quod nunc indagamus, alii aliud posuerunt. Grotius, Vir omni elogio major, postquam juris naturalis tractationem postliminio quasi reduxit, illud ex

Custodia Societatis humano intellectui conveniente, tanquam ex certissimo fundamento, primâque origine deducere nititur: utpote cum

nulla societas, & sic nec illa, que genus humanum aut populos complures inter se colligat, sine jure subsistere possit. Vid. Grot. de J. B. & P. in Prefat. §. 7. 8. & 23.

In quod deinde magnâ consensione itum est. vid. Puffend. d. tract. lib. 2. c. 3. §. 15.

§. 8. Nam neque Hobbesius neque Cumberlandius, duo Angli, etsi contrariâ viâ incedant, & adversis frontibus pugnent, re tamen vel à Grotii principio, vel, quod mirum, inter se discrepare principii ratione non videntur. Redit enim summa eorum, unde tractatum ordiuntur, ad societatis hominibus conatæ custodiam; quam Grotius ipsam nominat, reliqui vero ejus occasionem, Hobbesius scil. mutuum metum, Cumberlandius mutuam benevolentiam afferunt: Uterque inde homines in mutuam societatem coaluisse infert, sed alter mutuo metu, alter mutuâ benevolentiam ad eam adductos impulsosque fingit, eoq; ambo in Grotii sententiam, quod juris principium spectat, conspirant.

§. 9. Verum, quod pace Doctissimorum Virorum, & salvo omnium judicio dictum fit, societatem humanam neque primum, neque adæquatum aut sufficiens hujus juris principium videri, neq; principii rationem ullo vero sensu induere posse, e contrario autem Summi Creatoris voluntatem hujus prædicti juris, quod omnes homines obligat, unicum, solum, verum & adæquatum

æquatum esse principium genuinumque fontem, sentio, idque jam breviter demonstratum dabo; præmisso saltem, quale principium quærat.

§. 10. Est verò principium juris primum & adæquatum illud, ex quo omnia juris naturæ præcepta ultimò per legitimæ consequentiæ leges inferuntur, atq; in illud deniq; iterum resolvuntur. Neq; verò sufficit, aliquam juris rationem inde peti, aut applicationem aliquam fieri posse, sed tale esse oportet, unde jus omne naturæ necessariò sequitur uti conclusio ex præmissis; alioquin enim non demonstratur jus certo à natura sancitum esse, nisi consequentiæ necessitate ex illo naturæ principio id sequi eviceris: neq; enim certum naturæ jus est, nisi tale ejus principium ponatur, ex quo appareat, non jus aliquod inde constitui posse, sed constitui debere.

§. 11. Cùm verò tale jus jam quæramus, cujus præceptis omnes omninò homines, totumq; humanum genus obligetur, videndum est, quænam sit vis illa, quæ omnes homines obligare possit ad parendum. Atq; ita principium obligationis quærendum est, quia sublata obligatione omne jus tollitur. Aut enim eo jure homines obligantur ad aliquid agendum vel omitendum, & tum hujus obligationis causa & principium investigandum est; aut non obligantur, & sic liberum cuiq; erit agere vel non agere prout lubet, nec ulla foret injuria, quia nemo ad aliter agendum obligatus esset, adeoq; prout quisq; ageret, jure & nunquam injuriâ ageret. Hujus igitur obligationis causa non modo investiganda sed & demonstranda est, quæ libertatem hanc agendi quod lubet restringat & cohibeat, & vinculum aliquod necessitatemq; quædam agendi vel omittendi injicere possit; Quæ causa tum erit primum & adæ-

& adæquatum juris naturalis, quo omnes homines obligantur principium.

§. 12. Illud igitur ut demonstretur, primum eundem constat, ex voluntate & jussu Creatoris obligari omnes, quæ intelligere id possunt, creaturas: quia creatoris absolutum est in creaturam suam imperium, quippe quam potuit creare vel non creare, & quâcunque placuit lege creare. Et, cum in confesso sit creatoris omnipotentia, nihil certius est, quàm eum, qui potestatem in omnia habet, etiam eam in hominum actiones habere, easq; & omnes hominum facultates arbitrio suo restringere, & legibus coërcere ac temperare posse, & hoc creatoris arbitrio omnes homines obligari.

§. 13. Hoc ergo primum indubitanter demonstratum est juris principium obligatorium, adeò ut ne hæsitandi quidem ullus de eo locus reliquus sit.

§. 14. Hoc jam infallibiliter demonstrato, si quis aliud ei principium adjungere velit, illi ejus rei exacta probatio prorsus incumbet. Principio enim non accuratè probato, nihil inde inferri probariq; poterit. Tutò igitur acquiescere possem Sanctissimæ hujus juris causæ demonstratione, donec illi, qui societatis humanæ custodiam juris naturalis principium faciunt, aut alteri principio aggregant, illud plene probarent, & ex illa custodia omnes homines ultimò, quin non aliter, naturâ obligari; id enim exigit natura principii primi & adæquati. Verùm non derelinquam eo in loco causam, sed porro ostendam ex præmemorato principio unicè & solùm; ex ipsa verò custodia humanæ societatis nullam, nedum omnem obligationem, quæ omnes homines vinciat atq; adstringat, oriri.

§. 15 Hoc verò primum inde patet, quia custodia

B

huma-

humanæ societatis per se nihil continet nisi communem hominum utilitatem, & quidem duraturam; atq; ita jus omne naturæ unice constitutum esset ad hominum commune & constans commodum. Atqui tantū abest, ut homines omnes ex communi sua utilitate obligentur, ut econtrario omnibus suis communibus commodis renunciare, eaque deserere, atque ita jus hoc omne ex eo natum tollere possint: de suis enim utilitatibus & favoribus quemque disponere posse constat. Quælibet enim societas, quæ superiorem non habet, uti humana, de communibus, perindè ut privatus de privatis suis utilitatibus disponere arbitrio suo potest. Hoc aut concedas oportet, aut dicendū erit, quæ vis homines in id consentientes impediatur, eosq; ita obliget? Si Deum dixeris, hoc ipso agnosces principium obligationis in solo Deo esse, non in custodia societatis.

§. 16. Hoc confirmatur exemplo juris civilis, quod ad utilitatem communem civium & ad constantem custodiam societatis civilis æque constitutum est. *l. 13. ibi. ad eandem utilitatem. l. 25. ff. de Legib.* juxta illud *Salus populi suprema lex esto:* & illud Horat. de Jure Civili loquentis:

Utilitas justis prope mater est æqui.

Illud vero jus Civile totum communi civium consensu mutari ac tolli posse constat. § *p. Inst. de Jur. nat.* Quâ ratione igitur populus liber jus ad custodiam & utilitatem suæ Civitatis constitutum suâ voluntate abolere potest, eâdem multò magis universa humana societas jus ad ejus custodiam constitutum poterit.

§. 17. Hâc ratione porrò quoq; tolleretur omnis differentia inter jus naturæ & jus Gentium positivum & secundarium quod vocant. Hoc enim est ipsum illud jus, quod gentes humanæ ad communes suas utilitates

litates & necessitates constituerunt, uti id describitur in §. *jus autem Gentium* §. *Inst. de J. N. & Gent.* ubi dicitur: *Nam usu exigente & humanis necessitatibus Gentes humana jura quedam constituerunt*: quæ species jris distinguitur ab altera illa quæ in §. *1. Inst. eod.* describitur, *jus quod naturalis ratio inter omnes homines constituit*: aliud enim jus est, quod ipsæ Gentes humanæ sibi constituunt, *d. §. 5.* aliud quod Naturæ ratio inter Gentes. *d. §. 1.* Hæc verò duo jura confundit Grotii sententia, quæ jus quoque naturale utilitate communi gentium metitur, & in custodia humanæ societatis id ponit.

§. 18. Quin, hoc ipso incidit in sententiam Carneadis, quam tantoperè impugnat; Ejus enim principium fuit humanæ societatis utilitas & custodia. Nam non est credendum, adeò eum insanivisse, ut præsentem & momentariam utilitatem privatam ille intellexerit, exclusâ illâ publicâ & perpetuâ; quâ sublatâ, etiam privata utilitas, quæ publicâ continetur, omninò tollitur. Neq; de ullo homine sanæ mentis, nedum de Philosopho credendum est, quod stultum dixerit eum qui in futurum quoque de perpetua & duratura felicitate, (quæ nisi publica sit durare non potest) & non tantùm in præsens sibi prospexerit; cùm contrâ stolidissimus ille omnium judicio foret, qui tantùm præsentia curaret, nihil sollicitus de statu futuro, cujus privata securitas publicâ nititur. Non potest igitur ostendi, quâ re Grotius ab ipsius Carneadis sententia dissideat.

§. 19. Præterea, negari nequit, quod utilitas, uti cujusq; civitatis, ita totius humanæ societatis, temporibus variare possit; Quæ & causa est cur Leges Civiles adeò varient, totiesq; mutantur mutata temporum

conditione ac utilitate; quorum illæ vices adeo sequuntur, ut totum prope jus mere civile, pro ut legibus 12. Tab. id descriptum fuerat, & sub libera Rep. obtinuerat, deinde Imperatorum ævo mutatum & propè inversum, quodq; olim civitati maximè proficuum habebatur, postea ei noxium visum fuerit. Sic & societatis humanæ rationes alio seculo aliæ esse possunt, & cum ævo consenescere atque mutari: quomodo jura Gentium positiva seu secundaria, quæ utilitatem gentium communem sequuntur, *d. § 5.* cum eadem variè alterata videmus; exemplo eorum, quæ inter modos juris gentium referuntur in *tot. tit. Inst. de Rer. divis.* sed hodiè pleraq; mutata sunt. Sic igitur jus Naturæ, quod ad rationes societatis humanæ exigitur, non esset jus constans, æternum & immutabile, ut vocatur in *§. pen. Inst. de Jur. Nat.* sed pro temporibus & ratione utilitatum varium & mutabile, adeoq; revera jus positivum.

§. 20. Nequè tantum hæc ratione temporibus, sed & locis variaret jus Naturæ, cum enim eodem tempore quoque aliâ orbis parte aliæ rationes sint & esse possint societatis humanæ, non minùs singulis applicandum esset jus Naturæ, ac singulis civitatibus Jus Civile. Notum enim est, in singulis ferè populis pro conditione & indole civium esse peculiare custodiæ & securitatis civilis rationes, unde jura civilia, publica & privata tantoperè, inter vicinas quoque gentes, variant, nedum inter disitisimas. Quod idem accideret quoque Juri Naturæ, si illud sequeretur utilitatem Societatis humanæ locis variantem. Nec ferè magis illud sibi constaret, quàm jus civile: in primis, cum utilitas illa societatis humanæ divelli ac separari haud facile possit ab utilitate membrorum & singularum civitatum, quarum multiformis ratio non permetteret, ut
jus

jus constans ac perpetuum ab utilitate illa adeo variâ constitui possit.

§. 21. Ulteriùs, etsi societatis custodia ejusque ratio nec temporibus nec locis variaret, sed & semper & ubique eadem esset, adhuc tamen jus, quod ab illa custodia ducitur, incertum indefinitumque penitus esset; quoniam custodia illa variis modis, remediis ac legibus fieri ac defendi potest: quemadmodum civitatum quoque custodiam, illi populi, inter quos eadem est utilitatis & securitatis ratio, diversis legibus regere ac tueri possunt & solent. Atque ita nihil certi ac perpetui juris ex hac custodia humanæ societatis inferri potest.

§. 22. Hoc quoque factò ipso agnoscere oportet Grotium, qui ipse in toto opere suo, vix ullam quæstionem, cui equidem momentum inest, ex hoc principio solvit, sed, perinde ac si nullum principium hujus disciplinæ proprium esset, omnia ex aliis aliundè præcario acceptis rationibus decidere satagit; scilicet ex jure Romano, Sacris, Ethicis, Authorum sententiis, & si nihil aliud occurrat, ex meris conjecturis, satis longe plerumq; petitis, nedum ut iis legitima consequentiæ ratio constet: quin plurima arbitrio suo ponit, ad principii verò fontem vix quicquam reducit, ut totum illud principium custodiæ societatis in universo opere propè inane & otiosum videatur.

§. 23. Imo ex hac societatis humanæ custodia æq; inferri possunt quæ turpia sunt, & à jure naturali abhorrent, uti promiscui concubitus, &c. Illi enim ad augendam propagandamq; societatem plurimum conducerent: uti patet exemplo Spartatorum, qui cum jurejurando se adstrinxissent, ne domum nisi expugnatis Messeniis reverterentur, obsidione urbis in de-

cennium jam tractâ, nullâq; interim prole subnascente, juventutem nullâ religione impeditam domum misere, ut promiscuè cum foeminis cohabitarent; *Maturiozem* (sunt verba Justinii *Hist. l. 3. c. 4.*) *futuram conceptionem rati, si eam singuli per plures viros experientur.* Quòd si igitur custodia humanæ societatis sit verum juris naturalis principium ei verò augendæ & propagandæ conducant promiscui concubitus, hi juris naturalis sint oportet.

§. 24. Frustra vero est, si quis instet, Grotium, non intelligere quamlibet societatis custodiam, sed convenientem humano intellectui. Nam Resp. verba hæc sunt, quæ nihil certi significant aut definiunt: nam hoc ipsum quæritur, quid humano intellectui conveniat. Hoc igitur cum aliunde dignoscendum atque adeò ex alio principio definiendum sit, sequitur hanc custodiam societatis, cujus fines ex alio principio constituendi sunt, non posse esse juris naturalis principium.

§. 25. Quin licet Grotius *in Proleg. §. 16.* neget se utilitatem aliquam respicere, dum inquit: *humanam naturam nos, etiamsi nulla re indigeremus, ad societatem mutuum appetendam ferre:* tamen hæc assertio factò contraria est: nam quo aliàs tenderet illa custodia, nisi ad sociorum utilitatem; qualiscunque tandem illa sit? Verbo enim utilitatis omnis commoditas in genere intelligitur, etiam quæ ad animum pertinet, uti voluptas, & qualiscunque jucunditas. Etsi igitur aliquis nulla plane in re societate indigeret, (quod tamen vix intelligi potest) tamen hoc ipsum, quod jucunda ipsi hominum consuetudo, & tristis solitudo, utilitas societatis est; & sic qui ad societatem fertur, necessario fertur ad suam utilitatem.

§. 26. Quam verò obligationem pariet cogitatio

tio custodiæ societatis humanæ, si fortè Rex, viribus suis satis potens nihilq; potentiæ humanæ veritus, injuriam paret, &, uti v. gr. Alexander Macedo, victo Dario, jam orbi terrarum vincendo par nihil in terris timeat. Quid amabo! eum deterrebit ab injuria, ab invasionibus, sævitia &c. Sanè idea illa alicujus custodiæ societatis nihil ipsum movebit, nec hæc illum nomina terrebunt: sed, si audierit, se non impediri nisi propter custodiam seu utilitatem communis humanæ societatis, eã nihil ad se pertinere putabit, quia eã non indigeat, omniq; illius societatis præsidio ac utilitati renunciaret: Id Cicero perspicuè ita describit *Lib. 1. de Legib. n. 42.* *Quod si omnia, ut iidem dicunt, utilitate metienda sunt, negliget leges easq; perrumpet, si poterit, is qui sibi eam rem fructuosam putabit fore: ita fit ut nulla omninò sit justitia si neque à natura est, & ea, que propter utilitatem constituitur, utilitate illa convellitur.* Conf. Sen. *l. 4. de benef. c. 2.* Etsi autem Grotius *proleg. §. 22.* etiam potentissimos Reges aliorum societatem appetere affirmet: tamen non quærimus quid actu agant, sed, quid posito hoc principio sequi possit. Igitur inane idolum erit custodia societatis humanæ, & impotens nimis ad vinculum juris injiciendum & obstringendum religione eum, qui suis viribus confidit, eoq; tuto injuriam facit. Quem enim vereatur. Si Deum dixeris, agnoscis iterum ab eo solo vim atq; originem juris & obligationis esse.

§. 27. Patet ergo nullam ex hoc principio sequi obligationem, quia omnis obligatio supponit jussum superioris; ast hoc principium neminem ponit superiorem: Non Deum, quia hunc excludit Grotius *vid. infr. §.* non alium, quia nihil extra Deum humano genere superius est: Patet id porrò, quia poneretur ita Deo
aliquid

aliquid coævum, quod totum humanum genus obligaret, eiq; necessitatis legem imponeret; quin Deo ipsi, utpote cum ex sententia Grot. ille tantum consequenter illud jus quod ex custodia societatis fluit, probaverit, nec improbare potuerit, quasi per se bonum atq; justum sit. *vid. infr. §.* Accedit, quod ipse Grotius agnoscat quaedam prima naturæ *l. 1. c. 2. §. 1. n. 1.* quæ non ex societate consequuntur, uti ipse fatetur, *ib.* sed ipsam socialitatē ex illis primis naturæ sequi asserit: unde ergo sunt illa prima naturæ? Imò de omnibus criminibus dispensari posset, utpote cum humana societas de suo jure posset disponere. Ast DEUS non posset disponere circa hoc jus naturæ, & sic malè fecisset jubendo & Abrahamus sacrificaret Isaacum &c: & hinc contradicit sibi Grotius asserens *l. 1. c. 1. §. 10. n. 6.* non esse homicidium quod Deo Authore fit: si autem per se & ex natura socialitatis hoc illicitum esset, Deus illud licitum facere non posset: Deniq; ipsa societas à DEO est constituta *vid. Cic. 3. off. c. 6. etiam adversus Deos immortales impii judicandi sunt, ab iis enim constitutam societatem inter homines evertunt* ita Senec. *Ep. 95. naturam* (quæ nihil aliud est quam Deus) *nobis mutuum amorem indidisse, nos sociabiles fecisse*, inquit, adeoq; quicquid juris est in societate, à creatore suo, nihil vero id à se ipso habet.

§. 28. Atque ut hoc satis demonstratum jam est, Dei Creatoris voluntate atque imperio homines omnes indubiè obligari, certissimumque adeò id juris & obligationis principium esse; ita non minus verum est id principium solum & unicum esse: Nam cum præter creatorem reliquæ res omnes creatæ sint, res autem creatæ nihil à se, sed omnia sua, omnemque in primis agendi facultatem à solo creatore suo habent, sequitur, quod nulla res creata facultatem actionibus

nibus

nibus hominum legem dicendi habeat, nisi à creatore suo sibi concessam. Ergò in solo Creatore principium est leges actionibus hominum dandi, non in eo, cui à Creatore id concessum est, uti summis terrarum potestatibus. Neque hæ igitur, neque societas humana, nedum nescio quæ custodia ejus societatis per se facultatem obligandi homines habent, sed à Creatore concessam, adeoque hic solus, non illæ, sunt principium omnis juris & obligationis. Unde nec Magistratum leges obligant cives nisi propter jussum ac voluntatem Creatoris, qui cives summæ potestati subjectos esse voluit.

§. 29. Idem aliâ simili ratione induci quoq; potest: Ex eo enim, quod omnes homines pro lubitu agendi facultatem omnem à solo Creatore, non aliunde, habent, sequitur, quod nulla res creata absque concessu Creatoris legibus eam restringere, cohibere, atq; adeò homines obligare & necessitate quadam agendi vincere possit, cum res creata ex se nihil juris habeat in opus Creatoris sui. Quinimò ex hac ipsa voluntate Creatoris, qui facultatem ita liberè agendi, quæ ipse non prohibuit, homini concessam & permisam voluit, obligantur omnes res creatæ, ne quid in eo mutant, nisi ab ipso Creatore id concessum fuerit. Et proinde nullum omninò jus, nulla obligatio existere, aut ullam vim habere potest, nisi ex Creatoris voluntate ultimò deducatur; quæ proinde omnis juris solum, unicum & verum est principium.

§. 30. Et hoc jus omne, ex Creatoris voluntate profectum, esset ac maneret jus, etsi societatis studium inter homines nullum esset, aut à Deo extinctum esset. Nihilominus enim verum maneret, quod uni hominum Deus concessit, id à nemine alio ei auferri posse:

C

& pro-

& proinde, sublatâ quoque inter homines societate, adhuc tamen generalissima, quæ reliquas omnes complectitur, regula maneret: NEMINEM LÆDI. Non potest itaque principium juris ullo modo videri, quod tolli planè potest salva juris existentia: uti societas inter homines, & ejus consequenter custodia. Principio enim juris genuino posito jus poni & sublato tolli necesse est.

§. 31. Quemadmodum etiam experientiâ ipsâ firmatur, jus Naturæ extra societatem quoq; esse; id quod egregiè indigitat Aristot. 1. Rhet. 13. est quoddam, quod augurantur omnes naturâ communi justum & injustum, etiamsi nulla societas invicem sit, nullave pactio. ut scilicet non tantum illud jus naturæ, quod est inter Deum & homines; sed & quod inter Angelos & homines; etsi enim inter eos naturâ societas constituta non sit, non tamen vel hominibus licitum est, in angelos injurias, v. gr. convitia evomere; nec angelis, jura hominum ipsis auferre. Eremitæ, etsi omni societati renunciant, tamen obligantur jure, ut alii. Latronum collegia, etsi humanæ societatis hostes, & extra eam sint, non tamen eò minus tenentur legibus. Denique jura Naturæ quæ omnibus animantibus communia dicuntur, non sunt ex ratione societatis humanæ, quæ non est inter bruta; & nihilominus, uti citra societatem suo modo sunt in brutis, ita & manerent in hominibus, etsi communis illa societas, quam natura inter homines esse voluit, planè extincta fuerit. Atque ita non potest illud principium Juris videri, quo sublato quoque jus manet, & ideò ab alio principio necessario existit.

§. 32. Principium quoq; juris naturæ adæquatum intelligi id non potest, ex quo non possunt omnia naturæ jura ritè inferri: id enim dicitur Juris principium adæqua-

adæqvatum. Ea verò ex custodia societatis humanæ ne utiqvam inferri possunt. Ex toto enim hoc theoremate, quòd Natura, seu Creator societatem inter homines esse voluerit, nihil amplius ritè concludi potest; quàm, ea, quæ destruunt & tollunt hanc societatem, prohibita esse. Hæc verò quantumcunq; pars est juris naturalis, & ad homicidia, latrocinia, & pauca similia pertinet: reliqua ergo jura extra hujus principii fines posita sunt.

§. 33. Sed hoc ipsum, quòd non possint ea fieri, quibus societas humana destruitur, non est ex principio societatis, sed ex voluntate Creatoris, qui societatem inter homines constituit, *sup. §. 27.* eòq; salvam illam esse voluit. Hæc demum voluntate Creatoris homines obligantur. Deniq; latrociniorū, homicidiorum, & similium, quæ societatem destruunt, prohibitio, non tantum ex societate ab ipso constituta, sed & ex aliis plurimis causis inferri & ostendi posset; & voluntas ista Creatoris aliis quoque argumentis, quàm ex societate probari potest. Non tantum enim Deus societatem humanam, sed & singulos homines, & singulas res eorum, prout ipse concessit, salvas esse voluit; adeòq; sublata quoq; societate homicidia & latrocinia manerent prohibita.

§. 34. Atque hæc eadem quoq; est sententia juris Romani, quod in hac thesi fundatur: Expressè enim dicitur in §. penult. *Instit. de Jur. Nat. & Gent. Jura naturalia divinâ providentiâ constituta, & ideò semper firma ac immutabilia esse: cum reliqua omnia sint mutabilia d. §. pen.* Quid autem aliud est divina providentia quam DEUS ipse. Confirmat hæc altera definitio, in §. 1. d. tit. exposita; jus naturæ esse: quod naturalis ratio inter omnes homines constituit: nam, uti egregiè lo-

quod dicitur Hierocli. in aur. Pythag. Carm. n. 29. *Idem est rationi parere atq; Deo; natura enim, qua rationis est particeps, cum splendorem suum, suamq; lucem sortita est, ea ipsa amplectitur, qua divina lex statuit, nec discrepat à Dei sententia animus, qui secundum Deum se habet:* Hinc Trismegistus τὸν θεὸν, ἡγὴ ὕβυ pro Synonymis habet, & hanc quoque Platonis aliorumq; fuisse sententiam egregie demonstrat Celeberr. Græv. ad Cic. l. 1. de off. c. 10. p. m. 314. Conf. Senec. Ep. 31. Dei ergo voluntas demum jus immutabile facit. Et, quemadmodum omnia jura à constituyente vim ac nomen accipiunt, leges à populo, Scta à Senatu, constitutiones à principe, plebiscita à plebe, jus secundarium Gentium à Gentibus, §. Jus autem gentium. cum § 5. seqq. eod. ita jus naturæ ab ipso Authore naturæ. Non enim verbo Naturæ aliquid inanimati intelligitur, cui constitutio juris tribui nequit, sed ipsa rerum causa, Deus. Seld. de J. N. & G. l. 1. c. 8. Puffendorf. de J. N. & G. l. 1. c. 3. Hinc Senec. l. 2. Nat. quest. c. 45. *vis DEUM naturam vocare? non peccabis:* Item, l. 4. de benef. c. 7. *Quid enim aliud est natura quam Deus.* Et c. 8. *Sic nunc naturam voca, fatum, fortunam, omnia ejusdem Dei nomina sunt, variè utentis suâ potestate.* Conf. locum Chrysoctomi apud Grot. in not. ad proleg. §. 12. *Cum naturam dico, Deum dico; ipse enim est natura opifex.* Plin. l. 1. c. 7. in f. *Per qua declaratur natura potentia, idq; esse quod Deum vocamus.* Ita Cic. 3. off. c. 5. *Atq; hoc multo magis exigit ipsa natura ratio, qua est lex divina.* Et in Cat. Maj. c. 2. *In hoc sumus sapientes quod naturam optimam ducem tanquam Deum sequimur &c.*

§. 35. Omnes autem Gentes naturâ & ratione ductæ in hoc principio conveniunt, nec illud, nisi Creatorem suum negarent, negare potuere: Graviter id exprimit Autor antiquissimus *Hesiodus*; qui ἐργων
 p. m.

p. m. 18. in f. Justitiam Jovis filiam fingit, quæ a mor-
talibus se læsam apud patrem queritur:

ἢ ἢ τε παρθένῳ Ἰσίδίκη διός ἐκγεγαυῖα,
κεδνὴ τ' αἰδοίη τὸ θεοῖς, οἱ ὄλυμπον ἔχουσιν
καὶ ῥ' ὅπῳτ' ἂν τις μιν βλάβῃη σκολιῶς ὀνοτάζων,
αὐτίκα παρ' διὸν πατρὶ καθέζομαι κρηνίῳνι,
γηρύετ' ἀνθρώπων ἀδικὸν νόον:

*Virgo autem est justitia, Jove prognata,
Claraq; & veneranda diis qui cælum habitant.
Et certè si quis ipsam læserit, obliquè injurians,
Statim ad Jovem Patrem confidens Saturnium,
Conqueritur hominum iniquam mentem:*

& hinc Jovem varias calamitates variaque pœnarum
genera in humanum genus decernere tradit. d. p. 18. pr.

οἷς ἢ ὕβρις τε μέμηλε κακὴ, καὶ χέτλια ἔργα,
τοῖς ἢ δίκῃ κρηνίδης τεκμαίρεται Ἄρῳπα Ζεὺς.
*Sed quibus injuriæq; mala cura est, pravaq; opera,
Iis pœnam Saturnius destinat, late cernens Jupiter*

Et mox

τοῖσι ἢ ἔρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα κρηνίῳν.
λιμὸν ὄμβρ' καὶ λοιμὸν ἀποφθινύθουσι ἢ λαοὶ
ἔδὲ γυναῖκες τίκῃσιν, μινύθουσι ἢ οἶκοι,
ζυῶς φρεσμοσυνῆσι ὄλυμπις.

*Illis autem cœlitus magnum malum Saturnius,
Famem simul & pestem, intereunt vero populi.
Neq; mulieres pariunt, decrescuntq; familia
Jovis Olympii consilio.*

Imo expresse Deum hominibus legem dedisse asserit
p. 20. dum ita alloquitur Persam;

καί νυ δίκης ἐπάκχε, βίης δ' ἐπιλήθεο πάντων.
τὸν ἢ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε κρηνίῳν.

- Justicia quidem animum adjice, violentia vero obli-
viscere prorsus

Namq; hanc hominibus legem disposuit Saturnius

Et mox

ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, ἢ πολλὸν ἀρεστὴν
 γίνεσθαι.

Hominibus autem dedit justitiam, qua multo optima
 Est,

Sophocles in Oed. tyr. n. 875. p. 267. Jus naturæ vocat leges
 qua cœlitus

Data sunt, quarum

Solus Deus Pater est, neq; eas

Mortalis hominum natura peperit.

Egregius plane locus est apud Xenoph. 4. memorab. n. 808. quem exhibet Tesm. ad prol. Grot. §. 12. ane quasdam in Hippiâ non scriptas leges esse nosti? eas, ait, qua ubivis locorum eodem modo observantur. Hasne dicere potest ab hominibus esse conditas? Qui possim, inquit, cum homines universi convenire non possint, nec eodem sermone utantur. Quosnam igitur, ait, has leges hominibus condidisse arbitraris? equidem, ait, his à diis ferri existimo. Cic. l. 2. de LL. c. 22. ex mente philosophorum definiens legem naturalem inquit, principem illam legem & ultimam esse, omnia ratione aut cogentis aut vetantis Dei: ex qua illa lex, quam Dii humano generi dederunt, recte est laudata. Ita cap. 23. Legem naturalem æqualem illius cœlum atq; terras tuentis Dei vocat. Et mox injustitiam Sext. Tarquinii, vim Lucretiæ inferentis, deducit ex lege qua simul cum mente divina orta est, & tùm statim subjicit: Quamobrem lex vera atq; princeps apta ad jubendum & ad vetandum ratio est recta summi Jovis. Et deniq; c. 26. ergò ut illa divina mens summa lex est: Item in fragmentis de Republ. l. 3. de lege illa æterna dicit, ejus inventorem disciptorem & latorem Deum esse. Ita Tertull. de Coron. Mil. vocat Legem Dei & Chrysostr. orat. 80. Jovis sancitum: Omnium clarissime, licet nimium indistinctè id dicebat Anaxarchus

chus apud Grot. l. 1. c. 1. §. 15. *non ideò quid Deum velle, quia justum est, sed justum esse, i. e. jure debitum; quia jura Deus voluit: Conf. leg. 2. de Legib.* Consentit quoque Stoicorum Philosophia, qui juris originem ab ipso Jove petendam censuerunt vid. Grot. prol. §. 12. Facit huc locus Chrylippi quem citat. Grot. in not. d. §. *Non potest inveniri principium aliud aut origo justitiae, quam ab Jove & communi natura; inde enim initium duci debet ubi de bonis malisq; disferendum est.* Et hæc quoq; est mens Euripidis apud Grotium prol. §. 2. ubi Helena Theonoen ita alloquitur.

*Nam turpe id esset, cum scias hominùm ac deùm
Quod est eritq;, justa te haud cognoscere.*

Cujus sententia est, non quasi scientiam juris naturalis præferat rerum divinarum atq; humanarum cognitioni, sed irridet Theonoen, quòd jactaret se cognitionem rerum quæ ad homines Deosq; pertineant habere, cum tamen nesciret, quod in Dei cognitione præcipuum est, scilicet justitiam, vel quod idem est, ejus voluntatem. Conf. Seld. de J. N. l. 1. c. 8.

§. 36. Non est igitur tolerandus, si quis præfractè principio societatis inhærere, & vim sanctissimi, quod jam adstructum est, principii eo vel eludere vel effugere velit, ut dicat: *custodiam humane societatis esse tamen genuinum, manifestum, sufficiens & adequatum juris naturalis principium, hætenus, ut non sit ullum præceptum juris naturalis, alios homines spectans, cujus ratio non ultimò exinde petatur; Sed DEUM non excludi, vel Deum præsupponi ut vim legum habeat.* Dn. Puffendorff. de Jur. Nat. l. 2. c. 3. §. 19. Quæ hætenus non modò abundè refutata sunt, sed & manifestè secum pugnant. Primùm enim apertâ fronte pugnant, omnia juris præcepta ultimò à socialitate deduci posse, & tamen necessum esse DEUM præsupponi.

poni. An igitur socialitas illa anterior Deo est, ut dici possit, eam ultimum, unde jus deducatur, esse principium? Rursus, quomodo dici potest, Deum præsupponi necesse esse, & tamen socialitatem esse principium ultimum? Non enim ultimum est, quod aliud adhuc præsupponit. Major quoque contradictio est in eo, quod dicitur, à socialitate omnia juris præcepta ultimò deduci, & tamen ut vim legum dictamina illa rationis obtineant, præsupponi debere Deum ejusq; providentiam. An igitur concipi potest jus naturæ quod non habeat vim legum? Nunquam possunt separari jus & vis legis: Uti nulla lex est, nisi vim legis habeat, ita nec jus, nisi vim legis & vim juris: inter vim legis & vim juris autem quid interest? Quod si ergo nullum jus sit à quo vis legis abest, sequitur necessario, jus illud quod à socialitate ultimò deducitur, non esse jus, & ne umbram quidem juris: quippe quod intelligi non potest absq; vi legis. Atq; ita uti hoc principium, per jam concessa, omni vi legis ac juris, (quippe quam demum ex Dei voluntate oriri in confesso jam est) omninò destitutum est, & jus quod inde ultimò deducitur, omni vi juris legisque vacuum est & sic, uti principium, ita & jus inde deductum, inane, imaginarium, umbratile, quin merum est non jus. Econtrario ex his ipsis concessis quoq; indubitato sequitur, quod abundè hæctenus demonstravi, Creatoris voluntatem esse unicum, & adæquatum juris naturalis principium: custodiam autem humanæ societatis neutiquam: quia, ex concessis, omnis vis legum ac juris ultimò ab illa, ab hæc autem nulla, nedum ultimò oritur ac deducitur.

§. 35. Tolerabilius est, quod D. Puffendorf. *dict.* lib. 2. cap. 3. §. 5. socialitatem saltem modum probandi esse statuit, & concessio Deum esse primum juris naturalis

turalis principium, sed eum constituisse socialitatem; & dum voluit homines esse sociales, simul omnia jura ad homines spectantia sancivisse.

§. 38. Verum & hæc primùm gravissima pugna est, esse modum tantum probandi & cognoscendi, & tamen principium ultimum; aliud enim est primum principium, aliud modi, quibus ex illo reliqua deducuntur & probantur. Deinde, id omnino ferri nequit, quòd dicitur, societatis custodiam esse modum cognoscendi unicum & adæquatum, quo solo omnia juris naturalis præcepta probari possint. Hoc enim ut facile dictum est, ita probatu impossibile. Cùm enim id adeò in confesso jam sit, ut ipse Dn. Puffend. in *d. §. 5.* dicat, *nemini sano de eo dubitare licere*, quòd quicquid Deus voluit, id jus faciat inter homines, & omnino vim legis habeat, unde probabis, Deum nihil aliud voluisse inter homines, quàm societatem, adeoq; nulla alia esse jura, quam quæ ex societate illa inferri possunt? Quasi Deus nihil aliud ab hominibus requisiverit quàm societatem; imò quasi nihil aliud fecerit; nam si prætereà quid fecit ac condidit, ex illis quoq; factis inferri voluntas potest, cùm ex factis æquè ac ex verbis apparere possit voluntas facientis. *l. 5. ff. Rem. rat. hab. l. fin. §. fin. ff. de Divort. l. 95. ff. de Adq. her. l. 32. §. 1. ff. de Legib.* Unde B. Apostolus, cùm ostendere vellet, jus naturæ Gentibus cognitum fuisse, provocavit ad universam creationem, non ad societatem humanam, & ex illa, non ex hac ostendit voluntatem Creatoris pernosci. *Rom. 1. vers. 19. & 20.* Non debuit igitur tam temerè dici, non esse alia juris Naturalis præcepta, quàm quæ ex societate humana inferri possunt, ex qua paucissima ritè possunt: nam ex facto id tantum inferri potest quod ei necessario cohæret, & sine quo explicari id non potest:

D

arg. l. 2.

arg. l. 2. ff. de Jurisd. atq; ita ex eò, quòd Deus societatem inter homines esse voluerit, nihil aliud ritè concludi ulterius potest, quàm ipsum voluisse ea, sine quibus societas esse & subsistere non possit: quo equidem prohibentur mutuarum cædium ac deprædationũ licentia, & similia, quib9 convelli planè hominum societatem necesse est. Verùm quis dixerit, Deum nihil aliud prohibitũ voluisse; quasi in secretum voluntatis divinæ consilium admisus sit. Potest quidem homo, quòd Deus aliquid voluerit, definire & ostendere, verùm, quòd præterea nihil voluerit, unde probabit? Quàm verò perniciosum hoc est, in publicum tradere modum quo paucissima naturæ placita rectè probari possunt, & asserere, nulla præterea dari, adeoq; omnia propè arbitrio & libidini hominum relicta esse.

§. 39. At verò satis manifestum est, plurima esse Naturæ statuta ac Jura, quæ ex sola societatis custodia per veram legalemque consequentiam demonstrari non possunt, atq; ut ex innumeris pauca adhuc exempla addam, (1) adduci potest incestus: hunc enim naturali ratione prohiberi certo certius est, & tamen tantum abest ut illa prohibitio ex custodia societatis fluat, ut potius ad multiplicanda amoris vincula maxime conducere. (2.) Promiscui concubitus & adulteria; non enim ideo hæc illicita sunt, quia contraria sunt societati, nã econtrario ad custodiendam societatem ea olim Spartani admisere apud *Just. l. 3. c. 4. vid. sup. §. 23.* (3.) Sodomia inde prohibita non apparet, non enim eâ admisâ societatem everti necesse est. (4.) Jam eò tempore quo Adam solus existit, & sic societas nondum fuit, plurima prohibita & jus naturæ fuisse certũ est. (5) Nullæ bellorum solennitates exinde deduci possunt; non enim ratio est, cur arma turpia sint illicita, nisi ex
 sola

sola Dei voluntate proveniens *vid. Dissertat. de Arm. Illicitis.* (6.) Multa sunt prima naturæ quæ ex societate humana non consequi ipse Grotius fatetur. *L. 1. c. 3. §. 1. num. 1.* Hinc cum animadverteret Grotius, multa esse juris naturalis, nec tamen ex suo principio deduci posse, statim ad conjecturas tanquam ultimum asylum confugere solitus est, quæ jam, uti nec alia, prolixè hic non cumulabo.

§. 40. Nec obstat nostro principio, quòd id nō videatur sufficere, cum athei ei non obligarentur, utpotè qui Deum non agnoscunt. Nam Resp. (1) tales dari re ipsa vix credimus, & (2) tunc nec Grotii principium sufficiet, unde planè nulla oritur obligatio. *sup. §. 27.* (3) qui instinctū conscientiæ credit, necessario etiā eum credit qui illum indidit. Deniq; (4) opponimus vulgatum illud, cum negante principia non esse disputandū: nam *mala & impia consuetudo est contra Deos disputandi, sive animo id fiat, sive simulatè*: ut docet Cic. *l. 2. Nat. Deor. in fin.*

§. 41. Nulla autem profanior, & in vita humana perniciosior, quæque profanis latius fenestram eludendo Juri naturali aperiat, *sententia est, quàm illa Grotii, Proleg. §. 11. dari jus Naturæ etsi Deus non sit.* Quid enim superest, quod religionem animis, quod terrorem conscientis ullum incuteret hoc supremo & omnipotente rerum omnium arbitro sublato, & in ejus locum surrogato muto, inani, imbellique societatis simulacro. Sed & satis jam, solum Deum Juris Naturalis esse authorem, probavimus.

§. 42. Neque principium hoc Juris Naturalis labefactat ejus juris immutabilitas; cum non videatur immutabile quod in libero Dei arbitrio ponitur. Hoc, inquam, nihil obest; *cum voluntas Dei, utut liberrima, tamen duo necessaria complectatur; tum ut non pos-*

fit velle nisi quod perfectissimum est: tum ut non possit mutare quod semel voluit. Non quòd causa quædam extra Dei voluntatem sit, quæ ei necessitatem hanc injiciat, sed quia ea necessitas intrinseca est ipsi voluntati, propter summam ejus perfectionem: ita ut voluntas non possit non velle quod perfectissimum est; non quòd aliunde ad id adstringatur, sed quòd ipsa voluntas in se perfectissima sit: atque ita Deus id quod optimum est, necessario facit; non quia non potest aliter fieri, sed quia non potest aliter velle.

Hinc explicantur facile omnia jura naturæ, quæ ad duo capita referimus: Sunt enim 1. Jura inter Deum & homines, quæ nimirum in cultu divino consistunt, & ex ipsa ejus essentia summaque perfectione fluunt. Tantum jam abest hæc mutari posse, ut potius contradictionem involveret, si Deus vellet se pro Deo non haberi; fieret autem hoc si vellet ne coleretur, cum cultus ille sit perfectionis æstimatio: 2. Jura inter homines ipsos, quæ nihil aliud esse ostendimus, quàm sanctissimæ hujus voluntatis placita: Hæc proinde mutari ideo non possunt, quia voluntas perfectissima etiam immutabilis est, cum mutatio poenitentiam, eoque imperfectionem inferat & ignorationem pariter futuri, quæ in Deum non cadunt.

Hinc refutatur jam opinio Grotii, jura naturæ in intrinseca bonitate vel turpitudine constituentis, propter quam actibus quibusdam insit moralis necessitas, ita ut à Deo quoque aliud statui non possit. Quod latius persequi possẽ, sed hæc vice me remitto ad Dn. Puffend. de Jur. Nat. lib. 1. cap. 2. §. 6. & lib. 2. cap. 3. §. 4. Sanè in verbis ludere videtur Grotius d. §. 10. n. 6. dum inquit: *Ita, si quem Deus occidi præcipiat, si res alicujus auferri, non licitum fiet homicidium aut furtum, quæ voces vitium involvunt,*

vunt, sed non erit homicidium aut furtum, quod vite & rerum supremo Domino auctore fit: Et in pr. d. num. 6. hic non jus mutari, sed rem, de qua natura constituit. id est, non homicidium fieri licitum, sed non esse homicidium? Ista, inquam, lis tantum in verbis est: nam si DEUS voluntate suâ efficere potest, ut id quod in aliis casibus est homicidium, in hoc casu non ita dicatur, sequitur necessario, quod actuū bonitas & malitia à sola Dei voluntate dependeat: & hoc est quod contendimus, extra voluntatem Dei omnia esse indifferentia.

§. 43. Nec obstant illa exempla quæ ex sacra Scriptura afferri solent, & mutationem divinæ voluntatis præ se ferre videntur, uti cum incestus permixtus est liberis Adami; nuptia cum defuncti fratris vidua; parricidium Abrahamo; furtum Hebræis; Scortatio Hoseæ &c. Nam Resp. Hos casus nunquam Deum prohibitos voluisse, sed ab omni ævo excepisse; si enim semel sub illa generali prohibitione eos comprehēdisset, nunquam postea permittere potuisset, quia permissio illa fieret necessario cum mutatione divinæ voluntatis. At verò si nunquam ab eo prohibita hæc fuisse dicuntur, id quod ex post facto nobis revelatū, à Deo verò jam ab æterno ita constitutum est, utpote cui omnia sunt præsentia, nulla facta fuit ejus voluntatis mutatio, sed semper eadem illa ac immota permansit.

§. 44. Demonstravimus hætenus, nullum esse jus naturæ, nisi quod creatoris voluntate sancitum est. Id verò ne quis ita accipiat, quasi ex omni Dei voluntate propriè obligatio oriatur, voluntatis divinæ differentia paucis evolvendæ sunt. Primum igitur voluntas est vel permittens, quâ facultas & libertas agendi conceditur; vel præcipiens aut prohibens, quâ necessitas agendi

gendi vel non agendi imponitur, atq; adeò unde obligatio & vinculum juris oritur.

§. 45. Verùm hæc obligatio in foro humano non potest extendi ad cogitationes & conscientias hominum: quoniam excedit modum humanæ potestatis, cogitationum pœnas statuere & conscientis legem dare. l. 18. ff. de Pœn. Quin ea est hominum corruptio, ut ne quidem in ipsorum arbitrio sit, mentem ab affectibus malisq; cogitationibus puram castamq; servare. Hæc igitur puritas animæ juri humano, de quo nunc agimus, ejusq; pœnis non subjacet. Misfa autem voluntate præcipiente, & inde nata obligatione, (de qua hætenus quantum satis videtur, diximus) paulò diligentius perpendenda est voluntas permittens: quæ est, quâ actus arbitrio hominis hætenus relictus est, ut non sit ipsi necessitas imposita id agendi vel non agendi. Quamdiu autem illam impositam esse non apparet, intelligitur actus arbitrio hominis relictus. sup. §. 29.

§. 46. De his igitur actibus ita arbitrio hominũ relictis notandum, etsi illi in potestate hominum sint, nec illis necessitas ita agendi injuncta sit, tamen horum actuum alios aliis esse meliores & perfectiores: ut docere præstantius est, quàm vestem facere; tueri patriam præclarius, quàm ad forum ire; etsi omnes hi actus æquè injustitiâ & vitio careant. Et major perfectio virtutis nomine venit.

§. 47. Cùm igitur Deus & Ens sit perfectissimum, & perfectissimus bonorum largitor ac præmiorum dispensator, sequitur necessariò, quò perfectius quid agitur, eò magis id ei placere acceptumque esse; & eò largius id eum remuneraturum esse. Atq; hæc est alia Dei voluntas, quâ non imponit absolutam necessitatem agendi, ut omnino inde obligentur homines; sed

sed quâ quidem actus relinquatur potestati hominum, verum ita, ut tamē gratiū acceptumq; habeat Deus, præmiisq; & solidâ felicitate penset, si homines id quod perfectius ac virtuosius est, ultrò agant. Neque verò alii actus esse possunt, qui ob perfectionem DEO placeant, felicitatisque præmia ab eo expectent, nisi qui hominum arbitrio relictis sunt: si enim necessitate præcepti compulsus quis agat, in eo nulla perfectionis & virtutis ratio est, quia non suo arbitrio, sed necessitate legis id agit: perfectio autem actionis ad eum pertinet, cuius voluntate agitur, non ad eum qui aliunde, scilicet lege, compellitur agere: id enim imperfectio maxima est, non agere ultrò, sed ad agendum adigi. Id quod ex Servatoris nostri doctrinâ patet, cum ait: *Si demum quod obligati estis facere, feceritis, dicite, immerentes servi sumus, quia quod debuimus facere fecimus, Luc. 17. v. 10. vid. infr. §. 54.*

§. 48. Hinc ergò manifestè apparet duplex voluntas Creatoris; alia, in actibus præceptis seu prohibitis, quâ necessitatem agendi & vinculum injicit, ut homo inde compellatur agere: alia, in actibus hominum arbitrio relictis, quâ quò perfectius quis ultrò agit, eò magis placet perfectissimo rerum arbitro, magisq; præmium meretur. Prior jus facit, ex quo agendi necessitas & obligatio oritur ad ita agendum, aut, si non jure fecerit, ad reparandum: Altera, quæ gratiæ præmiorumq; fiduciâ allicit hominum studia, ut ultrò id agant quod perfectius seu virtutis est.

§. 49. Utrumque igitur à Natura est, tum obligatio, quæ ex voluntate Dei præcipiente vel prohibente; tum meritum virtutis, quod ex voluntate Dei permittente, sed proposita spe veræ felicitatis alliciente oritur; Cic. lib. 1. de Legib. cap. 63. *Non solum jus à Natura dijudi-*

dijudicatur, sed omnia honesta ac turpia. Communis quoque consensus gentium hanc differentiam agnoscit. Multa enim licita sunt, quæ non sunt honesta. l. 144. Reg. Jur. & Plin. l. 5. Epist. oportet quæ sunt inhonesta, non quasi illicita, sed quasi pudenda vitare. Sen. l. 2. de Ira c. 27. angusta innocentia est ad legem bonum esse? quando latius officiorum patet quam juris regula &c.? Facit huc famosa illa regula apud Senec. in Troad. n. 332. quod non vetat fieri lex, vetat fieri pudor: de qua integram conscripsit Disfert. Excell. Dn. Schultz de Szulezki Consiliarius Brandenb. Antecessor in hac Viadrina longè Celeberrimus Patronus meus Summus. Sed & ipse Grotius, etsi sæpius ea quæ juris & virtutis sunt misceat, alibi tamen, rei evidentiam oculos animumque ipsius perstringente, optimè ea discernit atque distinguit, uti ex sequentibus locis apertissimum est. Grot. proleg. §. 41. §. 50 l. 1. c. 1. n. 3. l. 1. c. 1. §. 8 n. 3. §. 9. §. 10. n. 3. l. 1. c. 2. §. 1. n. 2. & 3. §. 9. n. 4. & inf. L. 2. c. 1. §. 8. c. 12. §. 9. n. 21. omnium optimè l. 3. c. 4. §. 2. per tot. & ejus not. ibid. & c. 11. §. 7. c. 13. §. 4. per tot. & c. ibiq; Comment.

§. 46. SuffICIENTER ex ante dictis constare puto, propriè lege Naturæ non compelli homines ad exercendas virtutes: attamen, cum in perfectione consistant, Deus autem sit ens perfectissimum, non possunt non ei grata esse atque placere, neque etiam sua carebunt mercede; quin & omnium virtutum præmium in ipsis est. Sen. Ep. 81. & ex natura divinæ perfectionis necessario sequitur, Deum omni virtuti destinasse præmium, nec eum vitia & virtutes pari gradu habere: Et, cum illa præmiorum distributio in hac vita sequi non soleat, ulterius concludendum omnino est, aliam fore vitam ubi illa remuneratio bonorum, quin suum cuique operi meritum iustissima lance tribuetur. Eius rei abundè fidem faciunt sacra oracula, dum quemque secundum opera sua remunera-

tum

tum iri docent 1. Cor. 3. v. 6. 2. Cor. 9. v. 6. & ad Gal. c. 6. §. 4. Rom. 2. v. 6. &c. Id quod Christus in fingulis ferè virtutibus *Matth. 5.* asserit: & juveni diviti commendans perfectionem, inquit, & *habebis thesaurum in cælo. Matth. c. 19. v. 7.* Servum, qui usuris sibi creditam pecuniam locavit, i. e. hominem qui virtutes exercuit, ita alloquitur cælestis parens, *Euge, Serve bone! & fidelis! quia super pauca fuisti fidelis, saper multa te constituam: intra gaudium Domini tui. Matth. 25.* Sic denique cum beneficentiam erga inimicos quoque inculcaret, inquit *Luc. 6. v. 35. & erit merces vestra multa, & eritis filii altissimi.* Deniq; Apostolus ad *Rom. 12. v. 17.* ita loquitur, *carbones igneos coardabit in caput eorum.*

§. 51. Gentilibus quoque hæc incognita fuisse putandum non est, cum tota eorum huc redeat Theologia, & ipsorum Dii nihil ferè aliud sint, quam homines virtutum gloriâ illustres, qui ob bene merita in Deorum numerum relati sunt; uti latè probat Euseb. *Præpar. Evangel. & Excell. Dn. Becman. Patronus omni cultu devenerandus, in analect. Hist. c. 2. §. 3. seq.* ita *Sen. pat. suas 1. intra has terras cælum Hercules meruit. &c.* Nec aliud creditur ipsis esse ille orbis lacteus, quam receptaculum animarum multis virtutibus excellentium; egregiè *Manil. l. 1.*

-- Fortes anime, dignataq; nomine cælo,
Corporibus resoluta suis, terraq; remissa
Huc migrant ex orbe, suumq; habitantia cælum,
Æthereos vivunt annos:

Dogma hoc à Pythagora ortum tradit *Lips. Physiolog. 3. Disf. 13. scil. Mercurium esse ductorem animarum: ex iis puras ducere ad superiora loca, impuras vinculis & furis adstringit &c.* Hinc cum Scipio Africanus ex orbe lacteo Scipionem min. ita alloqueretur, apud *Cic. in Somn. Scip. c. 3. omnibus, qui patriam con-*
E serva-

servarint, certum esse in celo locum definitum, ubi beati a vo sempiterno fruantur. & mox: justitiam cole & pietatem, ea vita via est in caelum: hic ei ita resp. c. 8. Quanquã ab initio decori vestro non defui, nunc tamen tanto premio proposito enitar multo vigilantius: Hanc cœli regionem oratione tribuit idem Cicero legioni Martiæ quæ pro patria occubuit, in Philip. 14. in f. Illi impii, quos cecidistis, etiam ad inferos pœnam luent, vos vero, qui extremum Spiritum in victoria effudistis, piorum estis sedem & locum consecuti: ita in terminis Id: de nat. Deor. p. m. 327. dum de virtutibus loquitur, inquit, ex quibus existit vita beata, par & similis Deorum.

§. 52. Hæc jam virtutis & perfectionum exercitia si quis negligat, non ideò proprie justus esse desinit, sed virtuosus; cum non contra jus, sed contra virtutes committat, neq; pœnis adigendus est ad injuriæ, quæ hactenus nulla est, reparationem, sed veræ illius felicitatis, quæ virtutes sequitur, præmiis exuendus?

Non vero Obstat. 1. Quod Deus voluerit ut virtutes, exerceantur, quæ voluntas jus facit.

Resp. Voluit, non voluntate præcipiente, quæ jus & obligationem efficit; sed probante, quæ virtuti spem præmii ostentat.

Obj. 2. Quod ita in arbitrio nostro sit citra pœnã turpiter agere?
Resp. Satis horrendum miserrimumque homini omni bonorum genere exui; de quo ad Obj. 3.

Obj. 3. si destituimur omni præmio & sic vitã æternã, necessario pœnam patimur, (nam tum est malum passionis, seu æterna damnatio, propter malum actionis) pœna autem non est nisi ubi lex? *Rom. 4. v. 15.*

Resp. Uti innumeri bonorum ac virtutum sunt gradus, ita necessario erunt malorum: Cum enim perfecti dispensatoris & arbitri sit, *αἰὲν γὰρ μετρεῖν*, ut Plato dicebat, seu actiones hominum merito suo accuratè metiri, & cuique pro modulo suo retribuere, necessario totidem erunt gradus bonorum ac malorum, quot virtutum ac vitiorum, ut omnia rite pensari meritis suis possint.

Hinc igitur, cum justitia exerceatur ad pœnas evitandas,
vir-

virtus ad felicitatem promerendam, ad hoc ut iusta omnium æstimatio sit, requiritur, ut & pœnæ sint, quibus injuriæ vindicentur, & præmia quibus virtutes maectentur: & proinde aliud sunt pœnæ, quibus injusti excrutiabuntur, aliud præmiorum privationes, quæ propter vitia seu virtutum defectus fient. Itaque in tres clasæ rem omnem digeremus: Quisq; gradus injuriæ suum gradum pœnæ habeat necesse est. 2. Quisque gradus virtutum (justitia enim nihil meretur, sed à pœnis absolvit) suum gradum felicitatis seu præmii. 3. Quisque gradus vitiorum suum gradum privationis præmii. In his omnibus si quid defuerit, erit imperfectio, quæ in perfectissimum rerum omnium arbitrum non cadit.

Obj 4. *Quod ita respectu Dei nulla inter jus & virtutem sit differentia, cum eadem pœnâ & injustos & imperfectos afficiat, scilicet aeternâ damnatione?*

Responsio jam data, & differentia in eo est, quod juris executio nihil præmii mereatur, sed à pœnis liberet; at virtutes congruis felicitatis præmiis ornentur, & vitia iis priventur. Atque hanc omnium gentium sententiam fuisse, gradus fore & pœnarum & præmiorum, latè ostendi posset, nisi propositum esset compendio rem agere. Et quidem hæc ita in thesi. Cæterum, cum constet, homines ita corruptos esse, ut omnes injusti sint in supremum Numen, eoque pœnis æternis obnoxii, difficilis erit ulla spes præmii; nisi pro commissis satisfactum fuerit: quem modum Theologiæ, & quid de gentilibus tandem, qui omnem vitam suam pro virili in pietatis studium contulerunt, futurum sit, summi Numinis judicio relinquimus.

§. 53. Vera igitur differentia juris & virtutis I. in eo posita est: quod illud suum cuiq; virtus vero id quod nostrum est, aliis tribuat, vel nostra perficiat. Ita liberalitas nostra erogat, parsimonia conservat. Ipsa justitia nostra perfectior dicitur quatenus in perpetua & constante voluntate consistit: optimè Sen. ep. 81. *Justitia non est, ut vulgò creditur ad alios pertinens, maxima pars ejus in se redit, quia virtutum omnium pretium in ipsis est.*

§. 54. Hinc II. suboritur differentia: quod ad justitiam omnes obligemur, & ad eam cogi possim, ut proinde etsi eam plenissime

fime

fime impleamus, nihil tamen mereamur. Numquid, ita Christus loquitur *Luc. 7. v. 10.* Dominus gratiam habet seruo illi, qui fecit quæ imperaverat? non puto, sic & vos, cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite: *Servi inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus.* Ita *Ammian. Marc. lib. 30. c. 28.* *Aliena non rapere non est laudis nec perfectæ virtutis indicium, sed debitum.* Imo *Cic. lib. 1. de Leg. c. 63.* *injustissimum id ipsum esse, justitiæ mercedem querere,* inquit: hinc adeo turpe visum fuit *Juris Romanis* ea quæ juris & necessitatis sunt, venalia habere, uti si judex aliquid accepit ut officio bene fungatur &c. Illustratur hoc quæ maxime exemplo servi, qui, etsi justitiâ Domino satis fecerit, reddendo ei quod suum fuit, scilicet talentum, tamen hanc sententiam accepit, *inutilem servum ejicite in tenebras exteriores, illic erit fletus & stridor dentium. Matth. 25.* Ad virtutem verò nullo modo compellimur uti §. 47. vidimus, quin desinit esse virtus & proinde meritum si coacti agamus, ita *Sen. l. 3. benef. Cum res honesta sit referre gratiam, desinit honesta esse, si necessaria est.* ita cum *Cornelius* gratias ageret *Fabricio*, quod se homo inimicus consulem fecisset, ita ei respondet. *Nil est quo mihi gratias agas, si malui compilari quam venire.* *Gell. Noct. att. l. 4. c. 8.* Et *Apost. 1. ad Cor. 9.* *Etsi evangelizavero non est mihi gloria: necessitas enim mihi incumbit.* Nam

Ἡ μισο τῆς ἀρετῆς ἀποχρησὶς δὲ λαὸν ἡμῶν.

Dimidia virtute caret servire coactus.

Add. Sen. lib. 3. benef. c. 21. Tum autem, si ultro id quod virtutis est exequamur, mereri dicimur, *sup. §. 47. seq.* etiâ ex illis ad quæ tenemur: ita *Apostolus d. l. de officii sui necessitate* pergit, *si volens hoc ago mercedem habebō.* & *Sen. l. 7. benef. c. 4.* *Servum Domino posse beneficium dare* inquit, *si volens aliquid dedit, licet potuerit eripi etiam si noluisset.* & de hoc merito, ejusque præmiis egi. *sup. d. §. 47.*

§. 55. Longè plura sunt, quæ tractanda essent, & quæ jam de his imprimis differentiis tractaveram, sed ea recidenda credidi, ne propositos mihi Disputationis fines egrederer. Satisque habui si sanctissimum jus Naturæ à profano societatis principio asfererem, idque agerem, ut sua ipsi constet summa & sanctitas & religio, quò, quæcunque sit inter homines potestas, hanc æterni Numinis legem adoret potius ac pertremiscat, quam libidini suæ subicere tentet, de suâ tantum, de reliquæ humanæ societatis salute nihil aut parum sollicita.

05 A 2070

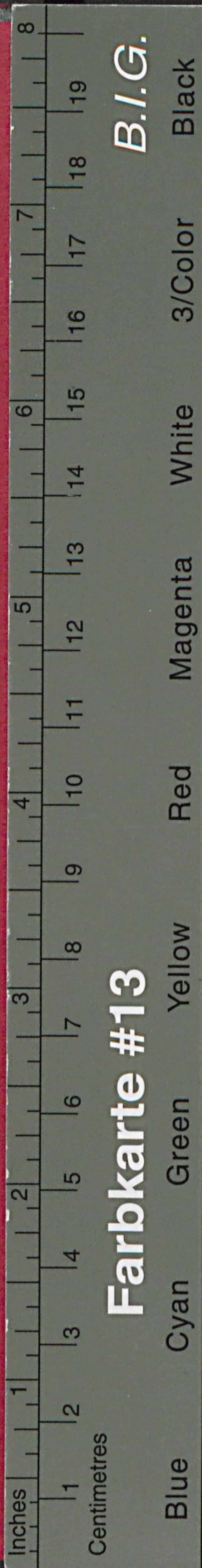
ULB Halle 3
003 782 980

V077

B.I.G.

Farbkarte #13

Inches
Centimetres

Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

6366 8

D. B. V.

DICA INAUGURALIS

De

PIO JURIS

LIS UNICO,

ADÆQVATO,

quam

hac Viadrina

ESIDE

CO COCCEJO,

TO,

TISSIMI ELECTORIS BRAN-

D, EIDEMq; ab AULÆ ELECT.

LTATIS JURIDICÆ IN ALMA

RIO ET PROFESSORE

MARIO,

Antea

S ELECTORALIS PALATINI,

ASSESSORE, IN ACADEMIA

DECRET. PAND. & JUR.

. ORDINARIO,

terno cultu prosequendo,

embr. An. MDC IC.

ilandam subjicit

COCCEJUS,

gâ - Palatinus,

TOR.

s CHRISTOPHORI ZEITLERI.